

DE DERDE HELFT

Waar trek je de grens tussen leven en dood?

Naam: Ari van Buuren (1945)

Woont: in Amsterdam

Was o.a.: predikant, hoofd geestelijke verzorging UMC Utrecht, gestalttherapeut

Is: actief in de Stichting Bezinning Orgaandonatie (SBO)

„Ik ben een ‘buitenkerkelijke’ dominee. Als predikant heb ik eigenlijk maar kort gewerkt, omstreeks 1980, in de nieuwe stad van Zoetermeer. „In die jaren kwam een wet tot stand die regelt dat zorginstellingen hun patiënten begeleiding moeten aanbieden door geestelijk verzorgers, van een christelijke, humanistische of andere levensbeschouwing. In 1982 vond ik zo’n baan in een psychiatrisch ziekenhuis in Deventer. „In de psychiatrie ging voor mij een wereld open. Het is vaak onvoorstelbaar wat zich allemaal afspeelt in de menselijke psyche. Ik stam uit een tamelijk streng gereformeerd milieu, vol dogma’s. Aan mijn theologische kennis had ik niet genoeg in de psychiatrie, daarom volgde ik ook een opleiding gestalttherapie. Regelmatig ontmoette ik mensen met bizarre of geniale gedachten over geloof. Als Jezus, Mohammed en Boeddha nu hadden geleefd, waren ze vast ook in de psychiatrie beland... „In die tijd heb ik de kracht van metaforen leren kennen. Hoe praat je met iemand die bang is voor de dood? De vraag ‘Waarom bent u bang’ is nogal een grote vraag. Je komt verder in een gesprek als je vraagt: ‘Dood zijn - welk beeld heeft u daarbij?’ En: ‘Hoe stelt u zich de overgang voor tussen leven en dood voor?’ „Je praat met mensen op een emotioneel, metafysisch, metaforisch niveau. Ik zie mijn rol als die van een vroedvrouw: iemand die kan helpen beelden en woorden op te roepen waaraan mensen steun kunnen ontnemen, waaruit ze inspiratie kunnen putten. Zoals Socrates voortdurend in gesprek was met mensen, omdat je geestelijk groeit door de uitwisseling van ideeën en gedachten. Trouwens, Socrates was de zoon van een vroedvrouw en een beeldhouwer. Associaties, metaforen - zó prachtig!

Er zit ook spirituele energie in de vitale organen van een mens

„Transplantatiegeneeskunde is een ongelooflijk knappe vorm van medisch handelen, maar ik zie het ook als ultiem protest tegen sterfelijkheid.” Foto Gijsbert van Es

farmacie steeds sterker wordt. Artsen kunnen steeds meer. Maar willen we dat ook? Keuzes maken wordt nu eenmaal moeilijker als er meer te kiezen valt. „In 1996 werd ik actief in de Stichting Bezinning Orgaandonatie. Na mijn pensionering ben ik een aantal jaren voorzitter geweest. Mij gaat dit thema zeer ter harte, omdat ik uit ervaring weet hoe heftig en emotioneel het kan zijn om beslissingen over orgaantransplantatie te nemen en deze te ondergaan. Daarom ben ik me ook als gepensioneerde intensief met dit onderwerp blijven bezighouden.

„Laat me voorstellen dat ik niet tegen orgaantransplantatie ben. Ieder mens heeft het recht daarover zelf te beslissen, als donor en als eventuele ontvanger van een donororgaan. Wel heb ik moeite met een mechanisch mensbeeld, alsof organen zomaar inwisselbaar zijn. „Waar trek je de grens tussen leven en dood? Transplantatie is alleen mogelijk wanneer een donor hersendood is verklaard. Is die grens duidelijk genoeg te trekken? Is hersendood wel dood? Weten

we voldoende over wat een mens kan ervaren in het grensgebied tussen ‘hier en daar’? Wordt het stervensproces niet verstoord? „Ik heb grote moeite met een initiatiefwetsvoorstel van D66 dat het aantal voor transplantatie beschikbare organen moet vergroten. Ik heb er principieel bezwaar tegen om te zeggen: ‘iedereen is donor, tenzij je vastlegt dat je dit niet wilt.’ Het doet me denken aan de dienstplicht ooit. Wie gewetensbezwaren had, droeg zelf de bewijslast, moest zelf aantonen wat z’n bezwaar was. Zo kun je niet omgaan met de integriteit van het menselijk lichaam. „De voorlichting op dit gebied is eenzijdig en onvolledig. Als je een nieuw paspoort ophaalt, kun je een folder meekrijgen waarin je wordt opgeroepen jezelf als donor te registreren. Ik zou ermee kunnen leven als die folder argumenten voor en tegen bevat. Maar dat evenwicht ontbreekt. „Nee, zelf wil ik geen donor zijn. Transplantatiegeneeskunde is een ongelooflijk knappe vorm van medisch handelen, maar ik zie het ook als ultiem protest tegen sterfelijkheid. Dat is mijn persoonlijke opvatting; daarmee ontzeg ik niemand het recht hier anders over te denken. „Een orgaan kun je niet zomaar van de ene in de andere mens overzetten. Na een transplantatie zul je je leven lang medicijnen moeten gebruiken om afstotingsverschijnselen te onderdrukken. Naar mijn overtuiging zit er ook spirituele energie in de vitale organen. Je neemt ook een deel van de geest van een ander mens over, wat grote gevolgen kan hebben voor je mentale conditie en spirituele beleving. „Al die verschillende visies zul je voortdurend met elkaar moeten bespreken. Dat is waaraan ik mijn bijdrage wil leveren. Ik wil de ontwikkeling van de transplantatiegeneeskunde niet tegenhouden. Ik wil alleen dat er een maatschappelijke discussie mogelijk blijft over allerlei dilemma’s en morele vragen die hierbij opdoemen. Daaraan lever ik al geruime tijd mijn bijdrage en ik hoop dat nog lang te kunnen doen.”

Gijsbert van Es

Zie ook: nrc.nl/dederdehelft
Twitter: [#nrcdederdehelft](https://twitter.com/nrcdederdehelft)

Vrijdag 20 maart houdt de Stichting Bezinning Orgaandonatie een symposium in Baarn. Zie www.orgaandonorjaofnee.nl.

OVERLEDEN

Schrijfster die meer gezag kreeg dan de dominee

Naam: Jos van Manen Pieters (1930-2015)

Geboren te: Zaandam

Was: Schrijfster

„Ik houd helemaal niet van streekromans”, zei Jos van Manen Pieters in 1988 tijdens een lezing in Leeuwarden. Een onverwachte uitspraak, schreef de *Leeuwarder Courant*, want haar boeken werden in de bibliotheken nu juist altijd in dit genre geïnclassificeerd. Van Manen Pieters, die 1 februari overleed, zag haar boeken meer als psychologische romans. „Mij gaat het er vooral om hoe mensen met elkaar omgaan, elkaar beïnvloeden”, zei ze in 1989 in een interview met *Het Vrije Volk*. Haar romans werden (en worden) vooral door vrouwen gelezen. Geen diepgravende literatuur, oordeelden critici, wel goed geschreven ontspanningslectuur. Van de dertig romans die ze schreef, werden in de loop der jaren meer dan vier miljoen exemplaren verkocht.

De schrijfster debuteerde op haar 22ste met *Tuinfluiter*, over een vrouw die na een innerlijke strijd het geloof belangrijker vindt dan haar liefde voor een ongelovige kunstenaar, en ten slotte in het huwelijk treedt met een ontdoeiende zakenman. Het boek groeide uit tot een trilogie, omdat haar lezeressen maar bleven vragen hoe het verder ging met de hoofdpersonen. Zo ging het later ook met *Rosemarie*, een andere populair personage.

Hoewel haar boeken waren geschreven vanuit een christelijke overtuiging, ging Van Manen Pieters omstreken onderwerpen niet uit de weg. Zo schreef ze over incest in een tijd dat daar in christelijke kringen nog niet over gesproken werd. Uit een onderzoek van omroep IKON bleek in 1986 dat veel lezeressen hun opinie meer toet-

FOTO ANP

sten aan haar boeken dan aan de preken in de kerk. De christelijke pers volgde haar dan ook nauwlettend. Recensent H. Slinge van het *Nederlands Dagblad* schreef in 1978 over een roman waarin de hoofdpersoon vreemd gaat: „Dat zie ik als een gevaar. Want hoe makkelijk kunnen lezers of leze-

ressen die zelf op zo’n gevaarlijk pad zijn, zich niet koesteren met wat mevrouw Van Manen-Pieters hun in dit boek voorspiegelt: het hoeft toch zo’n vaart niet te lopen. Er kan nog wel wat goeds uit voortkomen.” De schrijfster combineerde het schrijven met een gezinsleven. Dat viel niet altijd mee. Begin jaren zeventig scheidde ze. Ze begon niet meer aan een nieuwe relatie. Op haar 65ste besloot ze te stoppen met schrijven. „Ik had te veel collega’s gezien die maar doorgingen, terwijl hun werk eigenlijk te ouderwets werd”, verklaarde ze achteraf. Haar trilogieën en enkele andere populaire titels worden nog steeds verkocht, herdrukt en uitgeleend in bibliotheken. Een paar titels bestaan ook als e-boek.

Claudia Kammer